

KÖNYVTÁRI SZEMLE

KÖNYVTÁRAK · OLVASÓK · ÉS · KÖNYVGYŰJTŐK · FÉLHAVI · ÉRTESÍTŐJE

ELŐFIZETÉSI ÁRA: SZERKESZTI: SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
EGÉSZ ÉVRE 5 P, FÉLÉVRE 2·50 P ASZTALOS MIKLÓS DR. BUDAPEST, IV., MŰZEUM-KRT 3

A kolozsvári Szent Mihály-templom XVI. századi könyvtára

ki ne ismerné a kolozsvári Szent Mihály-templomot? Aki csak egyszer látta Fadrusz híres kolozsvári Mátyás-szobrának képét, az emlékszik a mögötte álló templom komor gótikus épületére is, amely olyan monumentális hatást nyújt Kolozsvár ősi főterének. De azt már alig kevesen tudják, hogy ennek a templomnak egyik boltíves emeleti szobájában, ahol a kolozsmonostori apátság levéltárát őrzik, egy évszázadok óta összegyűlt könyvtár is rejtőzik. Ez a könyvtár még a legbenszülöttebb kolozsváriak előtt is ismeretlen. Az 1910-es évek derekán ugyan valaki készített róla egy alfabetikus katalógust, de az illető annyira nem volt szakember, hogy a *Missale secundum ritum dominorum ultramontanorum* két ott levő példányát, amelyeket, mint közismert, 1480-ban Veronában nyomtak, XIV. századi kéziratként vette fel.

1932 nyarán dr. Hirschler József apátplébános, ismert erdélyi műtörténész lekötelezően szíves engedélyével több héten át foglalkoztam a Szent Mihály-templom könyvtárának anyagával, melyben sikerült megtalálnom a templom kétségtelenül XVI. századi könyvtárának több darabját. A magyar könyvtárak hányatott sorsa mellett alig van könyvtárunk, amelynek egyes részei több évszázad óta változatlanul eredeti beszerzési és őrizőhelyükön maradtak volna. Ezért különösen becses minden olyan kis töredék is, amely egy egykor rendszeresen gyűjtött könyvtárból közel négy évszázad óta változatlanul együtt és az eredeti helyén maradt. A kolozsvári templomi könyvtárnak azonban nemcsak ez a külső körülmény ad különös becsét és jelentőséget, hanem az is, hogy minden jel arra mutat, miszerint ez a könyvtár szolgált annak idején *Heltai* Gáspárnak és *Vizaknai* Gergelynek tudományos apparátusul a kolozsvári nyomdában az 1550-es években megjelent különböző bibliafordításaihoz. A kolozsvári Szent Mihály-templom könyvtára őrzi tehát az egyetlen olyan egykori plébániai könyvtár töredékét, amely magyar reformátorok irodalmi munkásságát szolgálta.

A könyvtár kettős jelentőségének kihangsúlyozása után ismertessük röviden a könyvtár valószínű kialakulását és jellegét.

A könyvtár ma már erősen vegyes tartalmú és jellegű, mert még a legújabb időkben is gazdagodott egyes plébánosok hagyatékából. Egy hármaskönyv alapanyag azonban még így is megállapítható, amely a XVI. század derekán már a könyvtár gerincéül szolgált. Ez az alapanyag hármaskönyv: részben a kolozsvári egyház számára vásárolt, vagy természeténél fogva annak céljaira használt ösnyomtatványokból áll; részben a szerzetes rendek XVI. század közepén bekövetkezett szekularizációjakor kerülhetett a könyvtárba; részben pedig az 1540—1550-es években történt rendszeres vásárlás eredménye.

Bizonyval a könyvtár legrégebbi darabjai közé tartozik a már említett két 1480-as nyomású *Missale*. Ide tartozik néhány láncos könyv, köztük egy még ösnyomtatvány *concordantia*. Aquinoi Szent Tamásnak lombardiai Péter mester sententiáinak harmadik könyve felett való elmélkedése, mely Velencében 1490-ben nyomtatott a kölni Leichtenstein Herman által, szintén a könyvtár legősibb anyagából maradhatott ránk. A könyv harmadik levelén egy bizonyos fehérvári barát bejegyezte, hogy 50 denárért adta el 1504 december 8-án a kolozsvári Simon barátnak (fratri Simoni de Colosuar).

Utóbbi könyvnél már ugyan feltehető, hogy az 1540 és 1550 közt Erdély-szerte lezajlott szekularizáció alkalmakor került át a templomi könyvtárba. Valószínű, hogy ugyanekkor kerültek át Szent Agoston Erasmus gondozásában Frobeniusnál Baselenben 1529-ben nyomott *Opera Omnia* kiadásának kötetei, amelyeknek első és egyetlen bejegyzett tulajdonosa az erdélyi domokosrendi barát, *Balázs* volt (Fratri Blasij 1538 Transsni. ordinis pred.).

Míg a könyvtár alaprétégének két első része, a szekularizáció előtti és a szekularizációkor összekevert anyag néhány darabja, az egy-két kétségtelenül Kolozsvárra utaló providenciális bejegyzéstől eltekintve, inkább csak intuitíve állapítható meg, addig kétségen kívül biztosan összeállítható a XVI. századi könyvtár maradványának harmadik rétege, amely *Heltai* plébánossága alatt rendszeres gyűjtés útján került össze.

A hazai protestantizmus az 1540-es és 1550-es években még nem vált határozottan el a katoli-

cizmustól. Így került a Szent Mihály-templom Heltai és társai kezére s ment át azok egyre élesebb állásfoglalásával nyíltan is — bizonyos időre — a kolozsvári protestánsok birtokába. Heltai működése alatt a templom könyvtára egyszerre nagy gyarapodásnak indult. A ránk maradt könyveken fennmaradtak az egykori könyvtári jelzetek s így még a hiányra is következtethetünk. A jelzetekből megállapíthatjuk azt is, hogy az ép akkor elmagyarosodó Kolozsvár katedrálisában külön-külön könyvtára volt a szászoknak és a magyaroknak. A könyveken ugyanis a következő kétféle jelzet fordul elő: „*Vol. Cathedrae Saxo. Colos.*” és „*Vol. Cathed. Ung. Colos.*” Kétségtelen, hogy a Szent Mihály-templomot ekkor megosztva használták a szászok és a magyarok s valószínűen a templom más-más helyiségében őrizték a katedrális szász és magyar könyvtárát.

A könyvek jelzetét a fent idézett feljegyzés után alkalmazott betűk adták meg. Az egykori anyagnak ma már csak töredéke található meg. A szászok könyvtárából az A. B. C. D. E. F. K. M. N. O. P. Mm és ismét egy-egy E. és B. jelzetű művek maradtak ránk. A hiányzó betűkből és abból a körülményből, hogy a megkésztetett betűkből már az Mm. is használva volt, megállapíthatjuk, hogy a könyvtárnak több mint fele elveszett. A magyarok anyagából a B. C. D. E. F. G. H. I. J. K. Q. R. X. Ee. Ff jelzetű művek maradtak együtt. A szászok anyagából tehát 14, a magyarokéiból szintén 14 kötet maradt ránk, holott a jelzetek tanúsága szerint legalább 37 kötete volt a szász és legalább 30 a magyar könyvtárnak.

Mindkét könyvtár anyaga a legújabb akkori könyvtermelésből került össze. A szászok legrégebbi könyve 1537-ben, a legújabb 1554-ben jelent meg, míg a magyarok könyvtárában a legrégebbi könyv szintén 1537-ben, a legkésőbbi pedig 1555-ben látott napvilágot.

A szászok könyvtára Szent Ágoston baseli 1543-as, alexandriai Ciril összes műveinek baseli 1546-os, Szent Jeromos baseli 1537-es, konstantinápolyi Chrysostomus érsek összes műveinek baseli 1547-es, Basilius Magnus hasonlóan összes műveinek szintén baseli 1540-es kiadását, J. Reuchlintól P. Galatinus „Opus de arcanis Catholicae Veritatis” c. művét (Basel, 1550), S. Galeniushoz „Philonis Iudaei... Lucubrationes omnes...” c. könyvét (Basel, 1554) és C. Gesner „Bibliotheca Universalis” c. művének 1545-ös zürichi első kiadását tartalmazza. A három utolsó munkán kívül a többi könyv kötése kezdve van s azok egy kivételével 1555-ben köttettek. Egyedül a Basilius Magnus kötése származik 1557-ből s ennek könyvtári helye: az Mm. jelzet, bizonyossága annak, hogy ez szereztetett be legkésőbbben is. Ezek a kötések már mind protestáns jellegűek, mert Huss, Luther, Erasmus és Melancthon arcképei díszítik. Ezeknek a kötéseknek a mesterjegye M. P. s a két betű közt lombos fa látszik, amelyen gígyó tekerődzik. Ezekbe a kötésekbe a hátsó falon a „C. H.” (G. H.) és az „S. B.” monogramokat nyomták. Az első monogram alatt Heltai Gáspárt sejtem.

A könyvek vásárlójának széles érdeklődésére

mutat, hogy beszerezte Gesner Bibliothecáját is, amelyben már a külföldi reformátorok (Luther, Calvin, Melancthon) is szerepelnek. Ez a könyv, jelzete után ítélve (B.), az egyik legkorábban beszerzett mű volt. A könyvekben számos bejegyzés van, köztük magyar, latin, héber és görög nyelvű. Többnyire protestáns színezetűek ezek: „Ez hazugság”, „Erras Pater” stb. A latin, héber és görög nyelv használata is reformatori műveltségre vall, valamint az is, hogy a tiltakozást többször támasztja alá a szentírási helyek szembeállítása. Ezek után alig lehet kétséges, hogy a könyveket kik használták.

A magyarok könyvtárában a következő művek maradtak meg: Caecilius Cyprianus püspök művei (Basel, 1540), H. Bullinger „Commentariorum libri in Acta Apostolorum” (Tiguri, 1549), Szent Ambrosius összes művei (Basel, 1538), Athanasius összes művei (Lugduni, 1542), Szent Jeromos (Basel, 1537), Nicephorus Callistus „Scriptores vere Catholici” (Basel, 1555) és Szent Ágoston (Basel, 1543). Ezeknek a könyveknek a kötése még katolikus jellegű kötés és többnek hátsó táblájába a „G. W. 1552.” monogram és évszám van bepréssel. A monogram alatt Wizaknai Gergely kolozsvári scolamestert sejtem. Egy ilyen „G. W. 1552.” tulajdonos-jelzésű kötetben különben a következő bejegyzés olvasható: „Anno domini nostri Jesu Christi 1553 pr., creator omnium Aprilis tum frondibus viventibus ornaret ramos octo inquam die eiusdem mensis hora fere decima, fecit me parentem Chaterinae meae, in civitate Colosvar, fungens concionatoris munere.” A bejegyzés szerint 1553 tavaszán apává lett s Kolozsvár nevét magyarul író „concionator” alatt a kötés monogramja és a „concionator” szó miatt én Wizaknai Gergelyt gyanítom. Heltai ugyanis ismert leveleiben a „concionator” szó alatt egyházban és iskolában működő férfiút ért.

Ezekben a könyvekben is vannak kételkedő széljegyzetek, mint például: „Quomodo accipiat in coena corpus Christi, cum non videatur!”, vagy „Falsum hoc!”, „Antichristus, Papa” stb. Az ilyen széljegyzetekből kétségtelen, hogy egykori tulajdonosai, forgatói a kolozsvári magyar katedrális könyvtárában már protestáns lelkületűek voltak.

A kolozsvári Szent Mihály-templom XVI. századi könyvtárának némely darabja 1604-ben (talán az egész is) a jezsuiták kezére került, azonban a jezsuiták tulajdonos-bejegyzéseit utóbb egy erélyes kéz határozott vonásokkal áthúzgalta, bizonyosan, amikor azokat száműzték.

Egészen röviden ismertetem a kolozsvári Szent Mihály-templom XVI. századi könyvtárának természetét. A nyilvánosság számára most felfedezett becses magyar szellemtörténeti érdekességű könyvtár, melynek mindenegyes darabjához, kötéséhez, jegyzetéhez megannyi megoldatlan probléma fűződik, megérdemelné a legszelebbkörű figyelmet. Reméljük, hogy ezután a magyar szellemi élet multjának ez az együttmaradt töredékdarabja hozzáférhető lesz a komoly tudományos kutatás számára.

Asztalos Miklós dr.

A Fővárosi Könyvtár Budapesti Gyűjteménye a városkutatás szolgálatában

Irta: Dr. KELÉNYI B. OTTÓ, a Fővárosi Könyvtár könyvtárosa

(Első közlemény.)

Hogy a levéltári, könyvtári és múzeumi közgyűjtemények virtuálisan is a tudományos kutatás szolgálatába álljanak, a gyűjtemények anyagának a tudomány színvonalán álló rendszerzése és részletekben való hozzáférhetővé tétele szükséges. Ismeretes azonban, hogy közgyűjteményeink mai, nagyrészt elavult, hézagos, vagy szűk látókörre szabott technikai rendszerükkel nem képesek a tudományos kérdések problémaanyagát kellő fölkészültséggel szolgálni. A múzeumi katalógusok a részletkérdések számára szinte hozzáférhetetlenek, könyvtári katalógusaink pedig sok esetben a főszakok megismerésére sem nyújtanak útmutatást. Levéltári regesztáink részint semmitmondók, részint pedig még feldolgozás előtt állanak. Közgyűjteményeink rendszerében nem egy esetben a tudomány évszázados fejlődése nyom nélkül haladt át, mert nem akadt irányító, aki a tudomány fejlődésével párhuzamosan a gyűjtemények raktári anyagát újrarendezni és a tudomány újabb problematikájához közelhozni képes lett volna. Azonban kétségtelen, hogy már a tudományos kutatások területének nagy differenciálódása miatt is sokszor technikailag is lehetetlenné vált éppen a legnagyobb közgyűjtemények számára, hogy a részletkutatások óriási területét kellő felkészültséggel vegyék gondjaikba.

Példának elég lesz, ha rámutatunk a város- és helytörténetkutatás széles területére, amelytől történetírásunk joggal sok eredményt vár. A helytörténetkutatás metodikailag párhuzamosan haladt nálunk az általános hazai történet feldolgozásával, de a szellem-történeti irány eredményei arra a megállapításra vezetnek, hogy történetírásunk további fejlődéséhez éppen a sokrészben teljesen kiaknázatlan helyi történeti anyagnak analitikus feldolgozása szükséges. De a sokat kifogásolt és joggal tudománytalannak minősített várostörténeti monográfiák nem csak azért szorulnak új feldolgozásra, mert vagy annalsztikusak, vagy csupán az általános történetírás helyi hatásainak vázolásával merülnek ki, hanem főképp azért, mert helyi történeti gyűjteményeink vagy egyáltalán nem voltak, vagy pedig alkalmatlanoknak bizonyultak a helytörténeti kutatások számára.

A helytörténeti kutatások területének kiszélesedése azonban nagyrésztben hozzájárul vidéki gyűjteményeink helyzetének javításához. Ma már az ország területén számos kitűnő levéltáros és muzeológus működik, akiknek működése máris érezteti hatását vidéki közgyűjteményeink reorganizálásában. Ezt azonban a könyvtári gyűjteményekről még nem mondhatjuk el. Vidéki közkönyvtáraink jórészt csak az általános művelődés szolgálatában állván, a helyi történeti és művelődési irodalom anyagának összegyűjtésére különösebb gondot nem fordítanak. Néhány kivételről tudunk ugyan, ezek azonban vagy levéltári, vagy muzeális gyűjteményekkel vannak szerves összefüggésben, ezeknek kiegészítő részei, önálló feladatkör kitzűzése nélkül.

Szonkaországunk olyan egyetlen könyvtári gyűjteménye, amely részletesen kidolgozott és metodikailag is bevált szervezetével a helyi kutatások szolgálatában áll: Budapest székesfőváros könyvtárának ú. n. *Budapesti Gyűjteménye*. A gyűjtemény alapítása egybeesik a könyvtár létesülésével (1893). A Fővárosi Könyvtár már kezdettől fogva egyik legfontosabb céljaul tűzte ki, hogy a helyi művelődés multjának és jelenének tüzetes megismerésére külön gyűjteményt állítson föl, de a gyűjtemény története és jelentősége csak az utolsó 15 évben kezdődik. Mint hazai viszonylatokban egyedülálló intézménynek elsősorban *feladatkörét*, majd *gyűjtési anyagát és technikai rendszerét* kellett, főképpen gyakorlati szükségletek alapján, kidolgozni. Az utolsó 15 esztendő tapasztalatai alapján most már úgy beszélhetünk erről a hazai helytörténet szolgálatában álló könyvtári gyűjteményről, mint amely már vidéki gyűjteményeink fölállítására is például szolgálhat.

A Fővárosi Könyvtár *Budapesti Gyűjteményének* gyűjtési körébe tartozik a fővárosra vonatkozó irodalom minden részlete, az ősnymtatványok korától a mai napig. Ennek a gyűjtési körnek tartalmát nemcsak a címben, vagy a kiadás helyében megadott pest-budai vonatkozások határozzák meg. A művek tartalmában előforduló lényegesebb budapesti vonatkozású adatok alapján minden mű a Budapesti Gyűjteménybe kerül, tekintet nélkül arra, hogy a mű tartalmának nagyobb részében nem érinti a fővárost. A helyi vonatkozású irodalomnak a lehetőség szerint való teljes összegyűjtése lebegvén szem előtt, a Fővárosi Könyvtár állandóan keresi azokat a műveket, amelyeknek megszerzése budapesti vonatkozású tartalmuk miatt a Budapesti Gyűjtemény számára kívánatos. De a Budapesti Gyűjteményben találnak helyet a *Hungaricumok*nak, a Régi Magyar Könyvtárnak azok a művei is, amelyek Budapesttel foglalkoznak. A Gyűjtemény a hazai bibliografiákban nem ismert munkákat külön részletes feldolgozás tárgyává teszi és alkalomadtán ennek az anyagnak kiadásáról is gondoskodik. Tisztán impreszum és tipográfia szempontjából az 1526-ig megjelent budai könyvárusok szignumaiával ellátott művek tartalmukra való tekintet nélkül is a Budapesti Gyűjtemény gyűjtési körébe tartoznak, valamint mindazok a munkák, amelyek Buda visszafoglalása után, a nyomdászat megindulásának (1724) első évtizedeiben jelentek meg. Tartalmi szempontból a különböző korokban megjelent nyomtatványok elbírálása természetesen külön-külön szempontok szerint történik. Az ősnymtatványok és a XVI. század első felében megjelenő munkákban már csak Buda említése is elegendő arra, hogy a mű a gyűjteménybe kerüljön. A későbbi századokban — hogy a ma irodalmáról ne is beszéljük — ez a szempont természetesen sokkal tágabbkörű és itt már csak a jelentős budapesti vonatkozású tartalommal rendelkező művek kerülnek a várostörténeti gyűjteménybe.

Az úgynevezett kis nyomtatványok alig ismertek hazai irodalmunkban. Pedig mennyire hiányzik annak a sokszor jelentős irodalom- és művelődéstörténeti

anyagának földolgozása, amely ezekben az apró nyomtatványokban rejlik. Ezek a nyomtatványok azok az alkalmi vagy egyházi szónoklatok, alkalmi költemények, amelyekben különösen a barokkor, de még a mult század is oly nagy kedvét lelte. A Fővárosi Könyvtár Budapesti Gyűjteményében külön csoportot alkotnak ezek a kisnyomtatványok és a gyűjtemény külön katalógust is készít ezek számára. Még inkább elhanyagoltak és nem ismertek a kis, sokszor jelentéktelennek látszó, úgynevezett használati nyomtatványok. Ezek a jórészt kereskedők által kibocsájtott kis lapok sokszor ízléses litografált vagy metszett keretben, amelyeket bizonyos alkalmakra, cégük hirdetésére adtak ki, előljárói a mai reklámcéduláknak, plakátoknak. Ilyenek a fejléccel ellátott számlanyomtatványok, amelyeken sokszor nemcsak a cég neve, hanem az épületének és a környező városrésznek képe is látható, s a különböző báli és egyéb meghívók, amelyek valamennyien a kor ízlésére szólnak értékes adatokkal. Ennek az anyagnak föl kutatása ma már nagyon nehéz feladat, de régi könyvhagyatékok halmazaiából és a könyvkereskedelem útján is nem egyszer sikerült belőle minőségre és mennyiségre nézve egyaránt értékes anyagot összegyűjteni. Ilyennemű nyomtatványok különben a levéltári iratok mellékleteiben is nem egyszer találhatóak, és ezeknek az egyes városok gyűjteményei számára való megszerzésére a levéltári anyag selejtezése alkalmával is sor kerülhet.

A várostörténeti nyomtatványanyagának igen értékes és műtörténeti szempontból is nem egyszer igen

hasznavehető faja a színházi és zenei nyomtatvány. A városokban működő színházak és zenei egyesületek színlapjainak vagy programjainak összegyűjtésén: a színlapokon, színházi évkönyveken, zenei programokon kívül, ezeknek körébe tartoznak a még nagy számban található alkalmi egy- vagy kétlapos koszorúverscskék, a város képével díszített zenei kiadványok, a színházi és zenei naptárak, amelyek írott forrás hiányában sokszor egyedüli forrásul szolgálhatnak a művelődés e két fontos ágának megismerésére.

A várostörténeti könyvgyűjtemény csoportjába tartoznak a helyi kalendáriumok és almanachok is, amelyeknek, bár az irodalomnak ez az ága irodalomtörténetünk sok sivár korszakában egyedül volt virágzó, művelődéstörténeti értékére még mindig nem terelődött rá a figyelem. A naptár- és almanachirodalomban szólaltak meg először legnagyobb, sokszor világhírűvé vált költőink is s belőlük képet nyerhetünk a lakosság szellemi igényeinek több irányáról is. A helyi művelődés megismerésénél nagy fontossága van a kereskedelmi egyesületek, vállalatok, s egyéb társas közösségek kiadványainak is, amelyekről esetleg máshonnan nem lenne tudomásunk. Különösen fontosak a 70-es és 80-as években ezrével alakult kereskedelmi és ipari vállalatok, valamint szociális célokat maguk elé tűző egyesületek nyomtatványai, amelyeknek összegyűjtése és megőrzése a helyi közgyűjtemények feladata.

(Következő számunkban folytatjuk.)

Kis magyar ex-libris bibliografia

(Kérünk hozzá kiegészítéseket!)

(Ex-libris reprodukciókat, de irodalmat is, a *Magyar Grafika és a Magyar Iparművészet* c. folyóirataink minden évfolyama közölt. — Kolozsvárt 1927-től fogva több éven át megjelent egy „Ex-Libris, félhavi értesítő a szellemi élet minden ágáról” c. folyóirat, mely foglalkozott irodalommal, színházzal, divattal, kozmetikával, bélyeggyűjtéssel, stb.)

Csányi Károly: Vezető a Gyermekvédő Liga által az Iparművészeti Múzeumban rendezett kiállításához. Budapest, 1906. Pesti Könyvnyomda r. t. 23 ábrával, 8°.

Czakó Elemér: A könyvnyomtatás és könyvdiszítés iparművészete. Különlenyomat a Magyar Könyvszemléből (1901). Budapest, 1902. Athenaeum. 72 l. 3 mellékl., 8°.

Czakó Elemér: Az Orsz. Magyar Iparművészeti Múzeum ex-libris kiállításának katalógusa. Budapest, 1903, Franklin Társ. ny. 117, 3 lap, 23 szöveggéző ábrával. 8°

Diamant Jenő: Előadás az ex-librisről. (Könyvtári Szemle, 1916: 92—99.)

Ex-libris irodalom. (Könyvtári Szemle, 1913: 81—83. W. Prescott nemzetközi bibliografiája az ex-librisokról szóló munkákról, a szerkesztőség kiegészítéseivel.)

Ex-libris kiállítás a Magyar Iparművészeti Múzeumban. (Magyar Könyvszemle, 1906: 191—192.)

Ex-libris kiállítás Vágújhelyen. (Világ, 1914. jún. 9.)

Ex-libris gyűjtemény az Árverési Csarnok aukcióján. (Az Est, 1927. dec. 4.)

Forbát Alfréd exlibrisei. (Pesti Napló, 1917. márc. 1.)

Gyalui Farkas: Legkedvesebb könyveim. Budapest, [1903]. Singer és Wolfner. 160 lap, 8 ex-libris mellékl., 8°.

A Gyűjtő. (Le Collectionneur.) Szerk. Siklóssy László dr. 1913. 6—7—8. szám: Ex libris. Budapest, 1913. Eggenberger. 158, XXVI. l. 4 mellékl., 4°.

Hils, Karl: Az ex-libris. Egy iskolai megbeszélés. (A Jövő útjain, 1928: 27—28.)

Index signorum „ex-libris” dictorum bibliothecae ecclesiae metropolitanae Strigoniensis. Az esztergomi főegyházmegyei könyvtár „ex-libris” könyvjegyeinek lajstroma. Esztergom, 1903. Buzarovits Gusztáv ny. 56 l., 13 mellékl., 8°. (Az anyagot gyűjtötte Némethy Lajos, a katalógust készítette Czakó Elemér. 5 super-ex-librist és 315 ex-librist ír le; a katalógust bibliografia egészíti ki.)

Az Iparművészeti Múzeum ex-libris kiállítása. (Grafikai Szemle, 1903: 5—6. szám; hasonmásokkal.)

Jambrekovich László: Gróf Apponyi Sándor ex-libris-terve. (Magyar Bibliofil Szemle, 1925: 260—261.)

Kellner, Stefan: Ex Libris und Gelegenheitsgraphik. Budapest, 1921. Katalóg III., XII, 226 l. táblákkal. (Ex-libris katalógusát összeállította Reich Milton Oszkár.)

Kozma Lajos ex librisei. Kiadja a „Ház”. Budapest, 1909. Világosság ny. 32 sztl. lev. 8°.

Kozma Lajos szignetkönyve. Kner Imre előszavával. Gyoma, 1925. Kner Izidor kiadása. XVIII, 2 lap, 50 tábla. 8°.

A könyv kultúrája. (Corvina, 1910: 181—183.)

Magyar könyvjegyek. (Modern Művészet, szerk. dr. Lázár Béla. I. 1905: 177—179.)

Nagy József: Debreceni könyvjegyek. (Debreceni Szemle, 1928. május: 301—302. és 10 tábla 40 ex-librissel.)

Nagy Sándor exlibrise. (Magyar Iparművészet, 1916: 210.)

Nehány szó az exlibris gyűjtökhöz. (A Gyűjtő, szerk. dr. Siklóssy László. I. 1912: 42—44. Az ex-libris gyűjtők névsorával.)

Nemzetközi ex libris és alkalmi grafikai kiállítás a szegedi Városi Múzeumban, 1934. okt. 21—28. Szeged, 1934. Árpád-ny. 32 l. 16°. (Dr. Szalay József és Buday György tanulmányával.)

A pécsi Egyetemi Könyvtár ex-libris kiállítása. (Dunántúl és Pécsi Napló, 1931. okt.)

Récsey Viktor: Ex-libris kiállítás Budapesten. (Magyar Szemle, 1903: 254—256.)

Schwarz Ignác: Magyar könyvgyűjtők ex-librisei. (Magyar Gyűjtők Lapja, 1897: 1. szám.)

Siklóssy László: Az erdélyi exlibris. (Pásztortűz, 1925: 548—552.)

Siklóssy László [szerk.]: Az exlibris Magyarországon és külföldön. L'ex-libris en Hongrie et à l'Etranger. A Gyűjtő kiadása. Budapest, 1913. Hornyánszky ny. 158 l. 30 mellékl. 4°.

Siklóssy László: Aprógyűjtés. Budapest, 1918. Tálto kiadása. 8°: 38—45.

Siklóssy, Ladislaus: Neue ungarische Exlibris. (A Gyűjtő III., 1914: 3—4. szám. 16 képpel.)

Szánthó Dénes: Az ex-libris-gyűjtés technikája. (A Műgyűjtő, 1931: 177—180.)

A Szent György-céh exlibrisz kiállítása. (Magyar Könyvszemle, 1913: 389—390.)

Szigethy István: Ex libris. Rajzos könyv. Karinthy Frigyes előszavával. Kolozsvár, 1916. Egyesült könyvny. r. t. Szerző kiadása. 8°.

T. E.: Az első vidéki ex libris-kiállítás Debrecenben. (Debreceni Szemle, 1928: 551—553.)

V[arjú] E[lemér]: Gróf Széchenyi Ferenc könyvjelzői. (Magyar Könyvszemle, 1902: 530—532.)

Varjú Elemér: Az Iparművészeti Múzeum ex-libris kiállítása. (Magyar Könyvszemle, 1903: 234—246. és 392—400.)

Varjú Elemér: Kérelem a Magyar Könyvszemle olvasóihoz. (Magyar Könyvszemle, 1902: 205—208. A magyar ex-librisek rövid katalógusával.)

Varjú Elemér: Magyar könyvgyűjtők exlibrisei. (Magyar Könyvszemle, 1895: 193—204. Egy tábla melléklettel és a szöveg közt 7 hasonmással; 61 leírás a tulajdonosok betűrendjében.) — f. —

Apróságok a magyar könyv multjából

„GATYAKÖTÉS”

Nemzeti Gazda című jeles gazdasági újság 1815. január 24-i száma sok hasznos gazdasági elmélkedés mellett ismeretterjesztő, szórakoztató anyaggal is szolgál olvasóinak. Az egyik ilyen ismeretterjesztő szórakoztató cikknek a címe „Könyvnyomatásbeli bujáság (luxus)”. Ebben a cikkben

a névtelen szerző a következőket írja:

„Szokássok az Anglusoknak, szintűgy mint a Frantziáknak, a könyvet gatyakötésben (brocher) árulni. Ezt kellene követni a Magyar könyvárusoknak is. Ha a könyv be van kötve, ha mindjárt tsak gatyában is: jobban fül ahhoz a vevő lelke: azonkívül, úgy mindjárt megtudhattja a vevő 's az eladó is, ha hijjános-é a könyv, vagy (Türki Tamás szerént) complete. De, már előre is észreveszi azt a varró és ha kell kipótolja. De ha tsak pongyolául árulljuk a könyvet: úgy járunk, mint a Nemzeti-Gazda, Magyar Kurir és (Pesti) Nemzeti-Tudósítások' Olvasói, — ungotberket össze kell levelezni, ez vagy amaz árkus hijjánosságáért. 'S osztán, ha kötött könyvet veszünk, nem is kell a Könyvkötő után esztendeig 's kettőig is várakozni, mint szoktunk. — De ez, tsak nekünk legyen mondva.”

Ez a különös s a mai fülnek nem egészen izlése-sen hangzó, de mindenesetre töröl metszett magyaros elnevezés, amint a fenti idézetből látjuk, a „schmutz”-boríték, a nyomás nélküli, papirosvédőlap, amilyent a crudára, a füzetlenül összeállított, a sarkán megenyvezett, nagytömegben raktáron lévő könyveire szokott ragasztani a könyvkiadó. Tudni illik a XVIII. század végén és a XIX. század elején az ívekben megjelent újságokat és folyóiratokat „csak pongyolául” árulták, s így gyakran megtörtént, hogy a félév vagy az év végén, amikor aztán a gazdája az évfolyamot be akarta kötetni, kiderült, hogy egy-egy ív hiányzik az évfolyamból. Ilyenkor aztán „ungotberket össze kellett levelezni”, hogy a hiányzó lapokat vagy íveket meg tudja szerezni a folyóirat gazdája.

Ha „gatyakötést” alkalmaztak, azaz az egyszerre megjelent egy-két ívet ilyen schmutzborítékba, azaz gatyakötésbe tették, nem történhetett meg, hogy a postán érkező küldeményből akár útközben, akár otthon kihulljanak egyes lapok, vagy az egyszerre érkezett két-három ívnyi küldeményből egyik vagy másik ív elkallódjék.

Ez az elnevezés, amely sem nem találó, sem nem izlése-s, úgy látszik nem sokáig volt divatban, mert később nem igen találkozunk vele, sem könyvkatalógusokban, sem hirdetésekben. — Ma gatyakötésnek a háború alatt és után divatba jött zsákvászon, enyvezetlen házivászon kötésekét szokás nevezni, és ez elnevezés minden esetre találóbb, mint a száz évvel ezelőtti, mert e modern kötéseknel a vászon anyaga sokszor azonos volt avval a durva vászonanyaggal, amelyből a nép a maga lobogó fehéreműjét szokta készíteni.

Trócsányi Zoltán

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, IV., Múzeum körút 3 — Telefon: 87-5-01.
Felelős szerkesztő: Asztalos Miklós dr. — Felelős kiadó: Lantos Adolf.
Szerkesztő címe: I., Attila-körút 14-16. I. II. (Tel.: 57-2-82),
vagy Magyar Nemzeti Múzeum, VIII., Múzeum körút
Sárkány-nyomda r. t. Budapest, Horn Ede-utca 9.

A Könyvtári Szemle

Előfizetési díja: egész évre 5 P, félévre 2.50 P, amely összeget azonban teljes egészében visszatérítjük Önnek, ha 1935. február 1-ig legalább 40 pengőért vásárol, bármilyen könyvet,

akár több ízben is, a KÖNYVTÁRI SZEMLE kiadójánál:

LANTOS

könyvesboltja és tud. antiquáriumában
BUDAPEST,
IV., Múzeum-körút 3. szám.

H Í R E K

A Könyvtári Szemle céljaul tüzte ki *alkalmi bibliografiák* közlését is. Egy ízben már közre adtuk Fitz József tollából a *könyvtáros-képzés kérdésének* magyar irodalmát. Közöltük a hazai könyvtárak *önyomtatványainak kimutatását* is, és januárban sort kerítünk a csak Magyarországon ismert, még leiratlan önyomtatványok könyvészeti ismertetésére is. Mai számunkban ismét Fitz József összeállítását közöljük az *ex libris magyar irodalmáról*. Ezekkel a legszélesebb köröket érdeklő bibliografiákkal — azt hisszük — általános meglepedésre szolgálunk.

A Fővárosi Könyvtár megvásárolta Hadnagy Bálint „*Vita diui Pauli primi heremite*” című 1511-ben Velencében nyomott művének azt a példányát, melyről híreink közt második számunkban hírt adtunk. A könyv méltán illeszkedik be a Fővárosi Könyvtár kitűnő Budapesti Gyűjteményébe, amelynek ismertetését ép mai számunkban kezdtük el.

Balogh Károly dr., a pécsi Egyetemi Könyvtár volt öre, miniszteri osztálytanácsos értékes és érdekes könyvet írt „*Madách az ember és a költő*” címmel. Balogh Károly, kinek nagyanyja Madách nővére volt, régi ismert munkása a Madách-irodalomnak, s most megjelent műve is határozott gazdagodást jelent ezen a téren.

W. Frels *becses bibliografiát* adott közre a közelmultban. „*Deutsche Dichterhandschriften von 1400 bis 1900*” címmel jelent meg K. W. Hiersemannál azoknak a német költői kéziratoknak testes katalógusa, amelyeket Németország, Ausztria, Svájc és Csehszlovákia könyvtáraiban és levéltáraiban őriznek. A nagy fáradtsággal készült kitűnő bibliografia nem elégszik meg a kéziratok felsorolásával, hanem közli a rájuk vonatkozó irodalmat is, némelykor már a túlzásig vitt aprólékosággal. A mű mint a „*Bibliographical Publications of the Germanic Section of the Modern Language Association of America*” második kötete látott napvilágot.

A *Lexikon des gesamten Buchwesens*, amelynek szerkesztői K. Löffler, J. Kirchner és W. Olbrich; eljutott a „c” betűig. A napokban megjelent második folytatás a *Benutzung* címszótól a *Canevari* címszóig terjed. Mivel az eddigi anyag is már húsz lexikon-nagyságú iv, máris fogalmat alkothatunk arról, hogy a teljes lexikon mily nagy terjedelmű lesz. A most megjelent 10 ivben kevés a magyar vonatkozású anyag. Például a *Biblia* címszónál a szerkesztőket csak a latin, német, németalföldi, francia és angol bibliák érdekelték, holott utóbbiakkal a magyar részlet-kiadások egykorúak. A *Bibliothek* címszó alatt említés történik Mátyás budai könyvtáráról is. A *Bibliothekszeitschriften* címszó alatt sem a Magyar Könyvszemléről, sem más magyar hosszabb-rövidebb ideig élt könyvtári szaklapról sincs említés, holott a spanyol „*Revista de archivos, bibliotecas y museos*” meg van említve. Ezek után igazán nem csodálkozunk, ha a budapesti könyvtárak felsorolásánál és ismertetésénél, valamint a budapesti könyvkereskedelemtől írt cikknél megdöbbentően hiányos az irodalom felsorolása. E. Breitenbach, K. Schottenloher és G. Menz urak nem nagyon erőltették meg magukat, amikor a kérdéses magyar címszavakat írták. Sajnálunk kell, hogy egy ilyen évtizedekre szóló alapvetőnek szánt műben a magyar vonatkozásokat ilyen felületesen kezelik.

Az új külföldi antikvárkatalógusok közül, amelyek a közelmúlt napokban jelentek meg, az alábbiak érdemelnek említést. Az *Amateur de Livres S. A.* (Genf) *Livres anciens, rares & curieux* címmel adta ki 1. sz. katalógusát, amely 889, a tudomány minden ágára vonatkozó becses könyvön kívül néhány értékes kötést

is tartalmaz. A cambridgei *University Press* e hóban bocsátotta közre *The Cambridge Bulletin* című könyvjegyzékének 75. számát. O. Harrassowitz (Leipzig) október folyamán két katalógust bocsátott ki, Verlagsbericht-jének 9. számát és a keleti irodalommal foglalkozó *Litterae Orientales* 60. füzetét. Herder & Co. (Wien) *Das billige Buch XI.* folytatását küldte meg, amely raktári jegyzéknek tekinthető. K. W. Hiersemann (Leipzig) két jegyzéket adott ki. A 633. katalógusa *Reisen zu Wasser und zu Lande* címmel jelent meg és 1621 ilyen természetű könyvet közöl. A 634. sz. katalógus a könyvnyomtatás minden idejéből való s a tudományok minden ágára vonatkozó új szerzeményeket közli 1831 tételben. Az E. Hirsch-cég (München) most megjelent 60. sz. katalógusa régi orvostudománnyal és természetudománnyal foglalkozik. A. Lorentz (Leipzig) 394. sz. antikvárkatalógusát az archaeológiának és művészettörténetnek szentelte. Ez a könyvanyag F. Graebner kölni múzeumi könyvtárigazgatónak és B. Schroeder drezdai egyetemi tanárnak könyvtárából került össze. K. M. Poppe (Leipzig) 48. sz. antikvárkatalógusa A. Sauer stuttgarti és R. Wagner jeni professzorok egykori könyvtárának geológiai és paleontológiai műveit sorolja fel. Gilhofer & Ranschburg (Wien) művészeti és iparművészeti anyagot foglalt új katalógusába. C. E. Rappaport (Roma) 78. sz. *Biblioteca Romano* című katalógusában 444 régi könyvet sorol fel. Végül A. Reichmann (Wien) 111. sz. jegyzékét a matematikai tudományok irodalmának szentelte.

Kardos Tibornak *Faludi Ferenc könyvtáráról* írt cikkéből egy sor a második hasáb második kikezdésében tördelési hiba folytán elmaradt. A kimaradt sor azonban a latin szövegből pótolható és a helyes szöveg így hangzik: „saját pénzemben a Jézus-Társasági Atyák pozsonyi kollégiumának könyvtárából Faludi Ferenc Jézustársasági atyától vettem”.

Külföldi hírek

Berlin. Martin Bresslauer darabonként árusítja a Lessing-könyvtárak egyik legteljesebbjét. Ez a könyvtár több, mint 2200 kötetet tartalmaz, köztük Lessing összes műveinek valamennyi kiadását, az első és későbbi kiadásokat, fordításokat, valamint a fontosabb folyóiratokat, amelyekbe Lessing írt, továbbá színház történeti érdekességeket.

Bologna. Az egyetemi könyvtár új könyvraktárhoz jutott. Különálló, háromemeletes épületet emeltek közvetlenül a könyvtárépület mellett, amelyben kb. 3 km (75—80.000) kötet könyv számára van hely. Az építész előzőleg német és francia új könyvtárépületeket is tanulmányozott, és ezáltal sikerült neki olyan épületet emelnie, amely a modern könyvtárépületek minden előnyös tulajdonságát magában egyesíti. Különösen hangsúlyozandó, hogy már előre szem előtt tartották a további emeletek ráépítésének lehetőségét.

Finnország. Mostanában rendezték be az új országgyűlési könyvtárt Helsinkiben és ugyancsak nem régen kezdték meg a svéd és dán katalógusok mintájára Finnország tudományos könyvtárainak új szerzeményeit magában foglaló katalógusok kiadását. — A helsinkii egyetemi könyvtár újjászervezőjének, Schaumann professzornak halálával érzékeny veszteséget szenvedett. Utóda a Közép-Európában is jól ismert könyvtári szakember, Tudeer lett.

Greifswald. Az egyetemi könyvtár padlaselejét a nagy túlterhelés miatt ki kellett üríteni. Az összes hírlapokat és másodpéldányokat, amelyek ott voltak felállítva, egyelőre a volt vasúti műhely egy szücségből rendbehozott, fűthetetlen helyiségében helyezték el. E helyiségnek a könyvtár főépületétől

való meglehetősen távolsága miatt a különben élénk használatnak örvendő újságok nagy késéssel juthatnak csak az olvasók kezébe. A könyvraktárakban és a hivatali helyiségekben uralkodó helyszűke ezáltal mégsem enyhült. Minthogy a már hosszabb ideje tartó túlterhelés következtében az épület legtöbb ablakpillérében repedések mutatkoznak, szűkségessé vált az összes ablakpillérek kicserélése.

London. Az *Ellis antikváriuscég* négyoldalas külön prospektusban ajánlja az 1929-ben felfedezett Horae egyetlen példányát, 6.000 fontért. Ezt a könyvet William de Machlinia 1484-ben, Westminsterben nyomta pergamenre és 8 fametszettel illusztrálta. Minthogy Westminster ma Londonhoz tartozik, így ez most a legrégebb londoni illusztrált mű. Pontos leírása George Smith: *William de Machlinia* (1929) című könyvében található.

Mainz. A *Gutenberg-Gesellschaft* június 24-én tartotta legutóbbi közgyűlését. A közgyűlést Dr. Karl Schottenloher előadása nyitotta meg: A könyvnyomtatás, mint új mesterség a XV. és XVI. században. A tagok megkapták a közel 300 oldalas Gutenberg-évkönyvet 1934-re, amelyet ezúttal a lipcsei Spamer-nyomda állított elő. Az évkönyv legfontosabb tanulmányai: E. Thormählen, A mainzi Livius-illusztrációk; *Karadja*, A Románia történetére vonatkozó legrégebb nyomtatványok; *Uhlhorn*, Adalékok a Breidenbach-féle zarándoklat történetéhez.

München. A *Karl & Faber* cég e hóban bocsátott árverésre 100 válogatott darabot Dr. Otto Deneke gyűjteményéből. Sok érdekes dedikált példány tűnik ki ezek közül. Arnim Halle und Jerusalem c. műve Clemens Brentano könyvtárából, Chamisso Peter Schlemihl-je E. T. A. Hoffmann birtokából, a West-östlicher Diwan August v. Goethe, a költő fia birtokából, Herder Ideen zur Philosophie c. műve Charlotte von Stein tulajdonából, Schiller Wallenstein-je Goethe könyvtárából s hasonlók.

Párizs. A franciaországi *katolikus akció*. Párizsban bibliografiai információk irrodát létesített. Az új iroda címe: Avenue de Breteuil 52.

Szófia. Egy többtagú bizottság foglalkozik a *Nemzeti Könyvtár* új épületének tervével, mert a 250.000 kötetet számláló könyvtár olyan nagy helyszűkében szenved, hogy nagy könyvtömegek egymáshalmazva, tehát teljesen használhatatlanul állnak.

Külföldi folyóiratszemle

Bulletin du Bibliophile (Paris). 8—9. sz. Marchand, La Rochefoucauld Maximáinak posthumus kiadása. Duhem, Colombine egy elveszett könyve. Hesse, Gus Bofa. Dumesnil és Demorest, Gustave Flaubert-bibliográfia.

Library (London). A XV. kötet 2. számában alábbi fontosabb cikkeket jelentek meg: Farr, Philipp Chetwind és az Allott-féle kiadási jogok. Hobson, További adalékok a román kötésekhez. Johnson, Gabriel Harvey „Foure Letters”-ének első kiadása. Shearer és Tillotson, Percy összekötése Cadell-el és Davies-szal. Brettle, Marston-bibliográfia.

Library Journal (New York). 15. sz. Brown, Könyvtári költségvetés és a folyóiratok költségei. Schad, A Huntington Library különkiállításai. Smith, Könyvbarátok szerzése kiállítások által. Wright, A kutatásra való buzdítás a Huntington Library-ban. — 16. sz. Westervelt, Az elemi iskolai könyvtár. Kirk, Elemi iskolai könyvtári szolgálat Newarkban. Hill, Hogyan töltik visszavonult könyvtárosok szabad idejüket. Bendikson, Újfajta ultraviolet fényforrás okmányfényképezéshez.

Hungaricumok értékelése külföldi aukciókon.

A gazdasági válság hullámainak következményeképpen igen gazdag könyvanyag kerül a világpiacra, ezeknek nagy része külföldi aukciókon keres új gazdát. Bátran állíthatjuk, hogy nincs az a külföldi árverés, melynek könyvanyagában több-kevesebb magyar vonatkozású könyv, ú. n. hungaricum ne volna található. A magyar könyvtári, bibliophil és könyvkereskedői köröket természetesen nagyon érdekli ezeknek a hungaricumoknak külföldi értékelése és sorsa, tekintve, hogy gyakran nagy nemzeti vagy fontos egyéni érdekek fűződnek ahhoz, hogy ezek a tételek hazakerüljenek. Természetes, hogy amennyiben nem külföldi magyarok, vagy azokkal összeköttetésben álló külföldi cégek az érdeklődők, hogy ilyenkor az értékelésnél a „pretium traditionis causa” elesik, sőt az is megállapítható, hogy mind a „pretium raritatis”, mind a „pretium antiquitatis causa” sem játszanak különösebb szerepet. Ritkábban a „pretium speciale” irányadó, az a tényező azonban, mely hungaricumok külföldi értékelését elsősorban meghatározza, csaknem kizárólag mindig a „pretium aestheticae causa”. Vagyis, amennyiben a szóbanforgó hungaricum internacionális mértékkel mérve is szép vagy esztetikai szempontból nevezetes, úgy igen könnyen ér el külföldön hazai viszonyokhoz képest jelentékeny árat. Érdekesebben mutatja ezt pl., hogy egy nemrég lezajlott bécsi árverésen a bájos Kisfaludy-féle Aurora sorozat egy gyönyörű karbantartású példányát egy bécsi almanachgyűjtő, a nélkül, hogy egy szót is tudott volna magyarul, akarta megszerezni, mivel e sorozat szépsége megragadta figyelmét. Egy másik példa erre, hogy amikor a cári birtokból származó öt 1820. körüli Budát és Pestet ábrázoló csodálatosan szép Jaschke-festmény került aukcióra és a magyar megbízás ki nem derített okok miatt elkésett, hogy ekkor egy külföldi antiquarius a nélkül, hogy fogalma lett volna e festmények jelentőségéről, vagy kortörténeti értékéről, elég súlyos kockázatot vállalva, tisztán e képek szépsége által befolyásolva, megvásárolta azokat. Tőle azután csak nagy nehézségek árán sikerült méltó helyükre: a Fővárosi Múzeumba eljuttatni e festményeket, melyek e Múzeum régi Pestet és Budát ábrázoló képanyagának díszai ma is. Hogy a „pretium traditionis causa” mily kis szerepet játszik külföldi aukciókon, az látható volt a híres A. Chester Beatty-féle londoni aukción is, melyen egy egyszerűbb kiállítású Corvin-kódex kisebb áron kelt el, mint az ugyaneből a korból származó pazar kiállítású Kálmáncsehi-féle kéziratos miniatűr livre d'heure, mely 550 angol fontot ért el. A Hoepli-cég egyik luzerni árverésén pedig egy több-kevesebb tökéletlen Corvin-kódex hibái miatt mindössze 6000 svájci frankos áron kelt el. Hogy a Sotheby-cég egyik londoni árverésén az Ehrenfeld (Jókai)-kódexet csak maximális áron lehetett megszerezni, annak az volt az oka, hogy e nemzeti ereklye megszerzésére irányuló mozgalom a nyilvánosság előtt zajlott le, ennek hullámai pedig egészen Londonig értek el. Hogy a „pretium speciale” mily különös szerepet játszik és hogy külföldi aukciós katalógusok át tanulmányozásánál mily különös figyelemmel kell lenni, azt az is mutatja, hogy a nemrég a Magyar Nemzeti Múzeum birtokába került legrégebb kéziratos székely rovársíri emlék csak azért volt aránylag igen méltányos áron megszerezhető, mivel a „Litterae Siculorum” felírást szicíliai abc-nek fordították székely abc helyett. Végül befejezésül közöljük néhány érdekesebb hungaricumnak a külföldi árveréseken az utolsó években elért árait: Thuroci krónikájának augsburgi kiadása (1488) egy lap híjján 1600 holl. forintot, e krónika egykorú egyetlen ismert, kéziratos német nyelvű fordítása 560 sv. frankot, egy Hunyad: Jánosnak tulajdonított 1443-ból származó levél 275 sv. frankot, Sambucus, poemata 1555. 120 sv. frankot, a fametszetes Georgius de Hungaria, de moribus Turcorum (cca 1481) 780 sv. frankot, Bonfinius 1568-i kiadása 110 sv. frankot, Soiter, De bello pannonico 1538. 45 sv. frankot, Pelbartus stellariumának 1502. kiadása a híres claire-obscure fametszetcímkeppel 60 sv. frankot, Lichtenberger prognosticatiojának 1526. kiadása Mátyás király fametszetű képével 66 márkát, a híres Türkische und Ungarische Chronik 1663. kiadása 50 M-t, az Ortelius Redivivus 1665. 60 sv. frankot, a Ratio Educationis díszesen kötött példánya Mária Terézia könyvtárából 30 sv. frankot, Hering, Sketches on the Danube c. műve 30 márkát, Alt. Pest und Ofen c. 32 városképpel ellátott kiadása 35 márkát ért el.

Ranschburg György.

Előfizetési felhívás.

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM ORSZÁGOS SZÉCHENYI KÖNYVTÁRA elhatározta, hogy reprezentatív kéziratos és nyomtatott unikumait hasonmásos, a legkiválóbb szakértők bevezetésével és jegyzeteivel ellátott bibliofil kiadásban közrebocsátja. E kiadványok csak a kutatók és bibliofilek szűk köre számára készülnek s ezért előre meghatározott, korlátozott példányszámban jelennek meg és csak előfizetés útján szerezhetők meg, könyvrári forgalomba nem kerülnek.

Az első ilyen hasonmásos kiadvány az úgynevezett

„ADMONTI-KÓDEX”,

AMELY SZENT ISTVÁN KIRÁLYUNK TÖRVÉNYEINEK LEGRÉGIBB RÁNK MARADT KÉZIRATÁT

TARTALMAZZA

s amelyet nemrég vásárolt meg a magyar állam a Nemzeti Múzeum Könyvtára részére.

A számozott példányok az előfizetések beérkezésének sorrendjében kerülnek szétküldésre s bizonyos, előre meghatározott szám elérése után a további igényeket nem vehetjük figyelembe. Ezzel is biztosítani kívánjuk, hogy a könyv valóban nemcsak kiállításában, benső értékében, hanem példányszámában is mindenkor keresett bibliofil kiadvány maradjon.

Ez a kódex az eredeti pergament és az eredeti kézirat hű, kétszínben nyomott hasonmása lesz, merített papíron, pompás tipografiával, az egykorú fatáblás kötések pontos másába lesz kötve. Tartalmában, kiállításában egyaránt méltó bevezetése lesz ennek a nemzeti kultúra gazdagodását jelentő kiadványsorozatnak.

Az ADMONTI-KÓDEX hasonmásos és jegyzetes, szövegkiadással és fordítással ellátott kiadásának előfizetési ára

9 pengő 60 fillér.

Előfizetni 1934. december hó 25-ig lehet.

Azontúli jelentkezéseket nem vehetünk figyelembe.

LANTOS

könyvkiadóvállalatnál, BUDAPEST, IV., Múzeum-körút 3.
Telefon: 87—5—01. Póstatakarékpénztári csekkasz. 16.560.

Keresek megvételre

genealógiai és heraldikai műveket

mint

Siebmacher, Wappenbuch,

Nagy Iván, Magyarország nemes családai,

Nagy I., Családtörténeti értesítő,

Nyáry, A heraldika vezérfonala.

történelmi forrásmunkákat,

mint

Magyar történelmi emlékek,

Katona, Historia critica

Fejér, Codex diplomaticus,

Hazai okmánytár,

Ortelius redivivus.

várostarténelmi monografiákat,

többek között

Griselini, Geschichte d. Temeser Banats,

Salamon F., Budapest története,

Ortvay, Pozsony,

Reizner, Szeged,

továbbá

Bikessy, Pannoniens Bewohner-t,

Alt-Album-ot

Orbán Balázs, Székelyföld leírásá-t.

Ajánlatokat Erdélyi bibliophil jeligére
a Könyvtári Szemle kiadóhivatalába kérek.

